

Øvelse 7.4: Spørgsmål til talordenes udvikling

Det følgende er blot eksempler på spørgsmål til inspiration. Hvis materialet om talordene i de forskellige sprog, der kan hentes på følgende links: [Talordenes udvikling - uddrag 1](#), [Talordenes udvikling - uddrag 2](#), [Talordenes udvikling - uddrag 3](#) og [Talordenes udvikling - uddrag 4](#), indgår i et samarbejde med sprogfag er det naturligt, at en række spørgsmål formuleres i relation til pågældende sprog.

Dansk og de fleste sprog omkring os er indoeuropæiske sprog. Ved at studere mængden af ord med fælles oprindelse, kan man bidrage til at kortlægge, på hvilke tidspunkter af udviklingen, sprogene og dermed folkeslagene er blevet adskilt og selvstændiggjort. Man studerer eksempelvis navnene på husdyr, redskaber osv., og ikke mindst talordene. Den første opdeling af de indoeuropæiske sprog i to hovedgrupper er illustreret på første side.

1. Hvorfor betegnes grupperne Satem og Kentum?
2. Giv et bud på, hvor udviklet talsystemet var ved denne første adskillelse af den indoeuropæiske stamme.
3. Se på de germanske sprog. Kan du i talordenes navne finde "rester" af andre talsystemer end titalssystemet. Find nogle steder, hvor talordene ikke formes ud fra titalssystemet. Kender du andre eksempler fra det danske sprog, hvor vi ikke bruger titalssystemet, men elementer fra andre talsystemer.
4. Sammenlign ordene "en" og "første", "to" og "anden", tre og "tredje", fire og "fjerde" osv. I de fleste indoeuropæiske sprog konstrueres de to første anderledes end de øvrige i rækken. Hvorfor mon det?
5. Se på fransk. Kan du finde rester af 20-talsystemet i talordenes navne?
6. Se på tysk. Grammatikken i mange gamle sprog viser yderligere, at de første 4 talord også skiller sig ud fra de næste, da de kan bøjes. Rester heraf kan ses i mange moderne sprog. I tyske bøger op i 1700-tallet bøjes disse talord i køn. Sønner er hankøn, tjenere er hunkøn så to sønner hedder zween Söhne og to tjenere hedder zwei Mägdle. Og disse talord bøjes i kasus: Ordet durch styrer genitiv, så sætningen gennem to vidners udsagn hedder durch zweier Zeugen Mund. Kan du finde lignende eksempler?
7. Prøv at give et bud på, hvilke af de mange sprog, der er tættest og hvilke der er fjernest beslægtede. Lav evt en slags stamtræ, med det indoeuropæiske ur-sprog nederst. Får du alle sprog, der er repræsenteret i dit materiale med, eller er der nogle, du vil holde ude fra dette stamtræ?